ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ДОНЕЦЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
НАПрН УКРАЇНИ

ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої 35-річчю кафедри господарського права
Донецького національного університету імені Василя Стуса

11–12 жовтня 2019 року

Вінниця
2019

УДК 346.2:338.1-029:3(477)]:005.745(082)

Рекомендовано до друку вченою радою юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса (протокол № 3 від 24 жовтня 2019 р.)

Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, 11–12 жовтня 2019 р.). Наук. ред. А. Г. Бобкова, А. М. Захарченко. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. 254 с.

ISBN 978-617-7295-21-0

У збірнику представлені матеріали доповідей і повідомлень учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи», присвяченої 35-річчю кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, 11–12 жовтня 2019 р.). Розглядаються загальні питання правового забезпечення соціально-економічного зростання; пропонуються напрями оновлення господарського та господарсько-процесуального законодавства, удосконалення правового забезпечення розвитку земельних, аграрних, екологічних та природоресурсних відносин; сучасні методики викладання окремих юридичних дисциплін соціально-економічного спрямування.

Збірник розрахований на наукових, науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів і наукових установ, докторантів і аспірантів, юристів-практиків.

Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ в матеріалах доповідей і повідомлень несуть автори.

УДК 346.2:338.1-029:3(477)]:005.745(082)

ISBN 978-617-7295-21-0

© Колектив авторів, 2019
© Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019

ЗМІСТ

І. Правове забезпечення соціально-економічного зростання

Амелічева Л. П.
Щодо проблеми визначення права на гідну працю
у світлі концепції сталого розвитку 10

Галабурда Т. В.
Щодо заходів впливу Національного банку України
за порушення банківського законодавства 13

Гончаренко О. М.
Питання адвокатування корпоративної соціальної відповідальності в Україні 14

Гостєва О. Ю., Гришко В. В.
Сутність інвестиційно-інноваційної моделі в умовах сталого розвитку 17

Зельдіна О. Р.
Впровадження принципу соціальної справедливості оподаткування
як напрям підвищення якості життя 18

Кониченко О. М.
Щодо розмежування понять «посадова особа» та «службова особа»
в законодавстві України 20

Корзун О. Г.
Щодо поняття сталого людського розвитку 22

Костенко Ю. О.
Нове в адміністративних процедурах 24

Кулявець О. С.
Конституційна скарга як засіб захисту соціально-економічних прав 26

Матвєєв П. С.
Синергія освіти, науки та бізнесу
як критерій соціально-економічного розвитку в Україні 28

Никитченко Н. В.
До питання реформування юридичної освіти 30

Турченко Є. І.
Транскордонне співробітництво у сфері інноваційної діяльності 32

Турченко О. Г.
Регіональна політика і сталий розвиток 34

Удод А. М.
Окремі питання відповідальності у сфері захисту прав споживачів 36

Шапаренко О. А.
Законотворча робота комітетів Верховної Ради України: проблемні питання 38

Яворовенко Н. М.
Правове забезпечення корпоративної соціальної відповідальності: досвід Франції 40

II. Оновлення господарського та господарсько-процесуального законодавства

Андрейцев В. В.
Законодавчі засади господарської діяльності,
пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки: стан та перспективи удосконалення.....43

Апанасенко К. І.
Директива ЄС про послуги на внутрішньому ринку та дозвільне законодавство
у сфері господарювання.....46

Аягут Н. Г.
Деякі особливості визначення поняття морського порту.....48

Бакалінська О. О.
Саморегулювання господарської діяльності в сучасній парадигмі змін 50

Бахур О. В.
Щодо поняття порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності
у сфері господарювання.....53

Беляневич О. А.
Про цілі договірного права в епоху цифрової економіки 56

Бобкова А. Г., Захарченко А. М.
Щодо оновлення правової парадигми організації
і здійснення господарської (економічної) діяльності 58

Бобкова А. Г., Парфенюк І. І.
Щодо видів соціально-комунальних зобов'язань суб'єктів господарювання.....61

Будурова Г. М.
Банкрутство державних підприємств:
що змінить Кодекс України з процедур банкрутства? 63

Бутирський А. А.
Проблемні питання участі фізичних осіб у господарському судочинстві.....65

Бутирська І. А.
Розкриття доказів у господарському судочинстві 67

Возняковська К. А.
Щодо підгалузевого характеру права неспроможності банків.....69

Гичун М. Д.
Деякі аспекти банкрутства державних підприємств.....71

Гнедик Є. С.
Господарська компетенція туристичних операторів у сфері медичного туризму.....73

Горелова Н. С.
Щодо правового регулювання соціального підприємництва в Україні.....75

Гушилик А. Б.
Перспективи запровадження банкрутства фізичних осіб 77

Гушилик С. М.
Адвокатська монополія: за і проти.....78

Деревянко Б. В.
Нові види господарської діяльності як резерв розширення предмета регулювання
господарським законодавством 80

Добровольська В. В.
Щодо інспектування як форми контролю у сфері господарювання 82

Донков С. В.
Удосконалення правового статусу арбітражного керуючого у законодавстві
про банкрутство 84

Дорошенко Л. М.
Способи захисту прав учасників господарських товариств 86

Дякуновський О. Є.
Принцип «спочатку думай про малих» як фактор впливу
на розвиток підприємницької діяльності в Україні та Республіці Польща 90

Захарченко А. М.
Щодо порядку позаприватизаційного відчуження об'єктів державної власності 92

Зятіна Д. В.
Проблематика фактів, що не потребують доказування за чинним ГПК України 95

Іванюта Н. В.
Оновлення господарсько-процесуального законодавства: ідеологічна складова.....96

Ілларіонов О. Ю.
Інструментарій стабілізації господарського законодавства 98

Кабенок Ю. В.
Новели дисциплінарної відповідальності арбітражних керуючих
за Кодексом України з процедур банкрутства..... 100

Клименко О. В.
Господарська юрисдикція як чинник ефективної судової реформи в Україні..... 102

Коваль І. Ф.
Роль і завдання сучасного права в розвитку відносин інтелектуальної власності 105

Коверзнев В. О.
Щодо удосконалення господарського процесуального законодавства України 108

Кологойда О. В.
Правова природа публічної безвідкличної вимоги про придбання акцій..... 111

Кравець І. М.
Організатори торгівлі та торгові посередники
як суб'єкти господарсько-торговельних відносин 114

Кравченко Т. С.
Відшкодування немайнової шкоди як спосіб захисту права
на ділову репутацію суб'єктів господарювання..... 116

Курепіна О. Ю.
Публічна закупівля вугілля для соціально значущих об'єктів:
деякі проблеми та шляхи вирішення 119

Лукач І. В., Поєдинок В. В.
Рекодифікація господарського законодавства України: пошук концепції..... 121

Лехкодух І. О.
Щодо набуття статусу товариств
з обмеженою та додатковою відповідальністю однієї особи 123

Малига В. А.
Правове забезпечення збалансованості інтересів
як умова реалізації ефективної державної регуляторної політики 125

Мартинюк О. В., Гоцуляк Ю. В.
Норми магдебурзького права як джерело торгового права в Україні 127

Маслій І. В.
Щодо участі прокурора у господарському процесі: огляд судової практики 129

Мельничук О. Ф.
Правові засади діяльності закладу вищої освіти як суб'єкта господарювання 131

Мілаш В. С.
До питання про господарсько-правове забезпечення цифровізації економіки 133

Моісєєв Ю. О., Подоляк А. В.
До питання класифікації господарських відносин
щодо використання чужого майна 135

Ніколенко Л. М.
Доступність до правосуддя в умовах проведення судової реформи 137

Оверковський К. В.
Питання державної реєстрації застави майнових прав промислової власності 139

Олійник О. С.
Сучасний стан та перспективи правового регулювання
інноваційних правовідносин 143

Олюха В. Г.
Товариство Червоного Хреста України як учасник господарських відносин 145

Пацурія Н. Б.
Модернізація правового регулювання ринку небанківських фінансових послуг
у світлі останніх законодавчих змін (в аспекті захисту прав страхувальників) 147

Подцерковний О. П.
Про потреби відновлення ретельного суспільного обговорення правових рішень
у сфері економіки 149

Погоріленко А. В.
Законодавче регулювання укладення електронних договорів
між суб'єктами господарсько-договірних відносин в Україні 151

Попова А. В.
Окремі аспекти господарських правовідносин
на ринках небанківських фінансових послуг 152

Радзивілюк В. В.
Проблеми визначення кола суб'єктів банкрутства 154

Рєзнікова В. В.
Поняття та підстави для забезпечення позову в господарському судочинстві
(крізь призму новітньої судової практики Верховного Суду) 156

Рєзніков В. І.
Визнання недійсними правочинів як спосіб збільшення майнової бази боржника
в контексті оновлення законодавства про банкрутство 160

Рудковський А. Є.
Оновлення господарського законодавства України
в частині законодавства України про страхування 162

Савчук Є. Ю.
Щодо напрямів удосконалення законодавства у сфері надання освітніх послуг 164

Селіванова І. А.
Нові законодавчі підходи до регулювання державно-приватного партнерства
та концесії..... 166

Серебрякова Ю. М.
Щодо наслідків невиконання мирової угоди, яка затверджена
в порядку господарського судочинства 168

Смітюх А. В.
Щодо підходів до правового регулювання інвестиційних відносин
при рекодифікації господарського права 169

Стаднік І. В.
Правове забезпечення як умова ефективності господарсько-правового механізму..... 171

Степанова Т. В.
Щодо оптимізації касаційного перегляду малозначних справ:
за аналізом практики Верховного Суду 173

Титова О. В.
Щодо правового режиму значних правочинів товариства
з обмеженою відповідальністю 176

Тюріна Ю. Є.
Майно боржника в процедурах банкрутства 178

Уркевич В. Ю.
Майнові спори суб'єктів господарювання:
практика Великої Палати Верховного Суду 180

Устименко В. А., Джабраілов Р. А.
Концептуальні аспекти рекодифікації (оновлення)
господарського законодавства України 183

Феофанова І. М.
Щодо реформування інституту державної допомоги суб'єктам господарювання 185

Чайковська В. В.
Щодо окремих проблем правового режиму послуг
у зовнішньоекономічній діяльності 187

III. Правове забезпечення розвитку земельних, аграрних, екологічних та природоресурсних відносин

Андрейцев В. І.
Еколого-правові аспекти антропозахисту у процесі сталого розвитку України..... 189

Антонюк О. І.
Аксіома «Jura novit curia» у справах щодо використання земельної ділянки
без оформлення правовстановлюючих документів 192

Асатрян Є. М.
Земельно-правові аспекти розвитку сільського туризму в Україні 194

Балюк Г. І., Власенко Ю. Л., Цвигун Д. П.
Еколого-правові умови забезпечення соціально-економічного розвитку України 196

Бричковський В. А.
Щодо правового регулювання кредитування фермерських господарств 199

Гафурова О. В., Кісельова В. В.
Деякі питання функціонування Аграрного страхового пулу 200

Герасименко Н. О.
Роль концепції сталого розвитку у формуванні засад державної політики
у сфері зміни клімату 202

Джумагельдієва Г. Д.
Сільське господарство & енергетика:
боротьба до перемоги або пошук шляхів сталої взаємодії 204

Дудоров О. О., Мовчан Р. О.
Про доктринальне визначення поняття «злочини у сфері земельних відносин» 206

Єрмоленко В. М., Гафурова Т. Р.
Деякі питання розвитку сільськогосподарської кооперації 209

Заєць О. І.
Окремі проблеми здійснення земельної реформи 211

Золотарьова Д. М.
До питання про спеціальні земельні обов’язки суб’єктів,
що проводять розвідувальні роботи 212

Каракаш І. І.
Правові засади забезпечення обігу земель сільськогосподарського призначення:
історія та сучасність 214

Кірін Р. С.
Енергетичні корисні копалини як об’єкти надро-господарських відносин:
понятійні аспекти 216

Kovalenko T., Tamburelli G.
Notes on Pre-Emption Rights in the Sale of Agricultural Land 219

Ковальчук Т. Г.
Щодо правового регулювання опромінення харчових продуктів в Україні 221

Копиця М. А., Носік В. В.
Проблематика визначення поняття публічного адміністрування
в теорії аграрного права України 224

Липницька Є. О.
Щодо напрямів екологізації законодавства про транспорт 226

Лісова Т. В.
Деякі особливості відновлення земель в умовах погіршення їхнього стану 229

Марченко С. І.
Соціально-правові питання забезпечення продовольчої безпеки України 230

Носік В. В.
Проблеми земельного, аграрного, екологічного права
у забезпеченні реалізації Цілей сталого розвитку в Україні 231

Оганова К. О.
Окремі питання використання земель у процесі виробництва електроенергії 233

Павлюченко Ю. М.
Правові форми аграрного ринку 235

Пльохова А. Ю.
Розвиток відносин із забезпечення екологічної безпеки при видобуванні вугілля:
історико-правові аспекти 237

Санніков Д. В.
Окремі питання механізму правового регулювання земельних відносин 240

Шульга М. В.
Правова природа довічного успадковуваного володіння землею 241

Якубович І. І.
Особливості правового регулювання біржових договорів із зерном 243

IV. Сучасні методики викладання юридичних дисциплін соціально-економічного спрямування

Калаченкова К. О.
Щодо питання діджиталізації освіти 246

Кобецька Н. Р.
Інноваційні методи викладання екологічного права (нотатки з власного досвіду)..... 248

Руденко Л. Д.
До питання про модель змішаного навчання при викладанні дисципліни
«Господарське право» 251

Таким чином, враховуючи визначення поняття та особливості публічного адміністрування в теорії аграрного права, а також сутність «державного управління» в чинному законодавстві України, публічне адміністрування в аграрному праві України можна визначити як законодавчо забезпечений процес цілеспрямованого комплексного впливу, який здійснюється суб'єктами владних повноважень (органами державної влади та / або місцевого самоврядування) та полягає в здійсненні функцій регулюючого, стимулюючого, дозвільного характеру стосовно діяльності суб'єктів аграрних правовідносин (об'єкт публічного адміністрування) в спосіб, який максимально забезпечуватиме використання такими суб'єктами всього можливого потенціалу (державно-управлінського, економічного, організаційного тощо) з метою підвищення ефективності їхньої діяльності.

Липницька Є. О.,
доцент кафедри господарського права
Донецького національного університету
імені Василя Стуса,
кандидат юридичних наук

ЩОДО НАПРЯМІВ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ТРАНСПОРТ

Транспорт є однією з найважливіших галузей економіки і покликаний задовольняти потреби населення та суспільного виробництва в перевезеннях. Разом з цим сфера транспорту залишається одним із найбільших забруднювачів навколишнього природного середовища (далі – НПС). Так, сфера впливу транспорту на НПС досить розгалужена і включає хімічне та фізичне забруднення атмосферного повітря, забруднення земельних ресурсів, забруднення водних об'єктів[1]. Крім того, транспорт належить до основних джерел викидів парникових газів.

Сьогодні Україна взяла на себе зобов'язання щодо приведення національного законодавства про охорону НПС відповідно до міжнародних актів, ратифікованих Верховною Радою України, та законодавства ЄС. Більшість положень цих актів відповідним чином імплементовані до національного законодавства і стали обов'язковими для виконання всіма учасниками екологічних відносин. Так, сьогодні створена розгалужена система екологічного законодавства, яка включає такі основні законодавчі акти, як закони «Про охорону навколишнього природного середовища»[2], «Про оцінку впливу на довкілля»[3], «Про стратегічну екологічну оцінку»[4], «Про екологічний аудит»[5], «Про відходи»[6], а також природоресурсні закони та кодекси, прийняті на їхнє виконання підзаконні акти. Разом з цим відповідні принципи охорони НПС та екологічні вимоги щодо здійснення господарської діяльності, закріплені в екологічному законодавстві, не повною мірою реалізовані у спеціальному законодавстві, що регулює окремі галузі господарства, зокрема, галузь транспорту. Одним зі шляхів удосконалення правового забезпечення господарської діяльності у сфері транспорту вбачається екологізація законодавства, що регулює цю діяльність.

У науковій літературі питання екологізації різних елементів суспільного життя набувають неабиякої актуальності. Проблемами екологізації окремих галузей законодавства займа-

---

[1] Проблеми права екологічної безпеки: навч. посіб. / М. В. Краснова, Г. І. Балюк, А. Г. Бобкова та ін. / за заг. ред. М. В. Краснової та Р. С. Кіріна; відп. ред. В. І. Андрейцев; М-во освіти і науки України; Київ. нац. ун-т, Нац. гірн. ун-т. Дніпро: НГУ, 2016. С. 333.

[2] Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. *Відомості Верховної Ради України.* 1991. № 41. Ст. 546.

[3] Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. *Відомості Верховної Ради України.* 2017. № 29. Ст. 315.

[4] Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20.03.2018 р. *Відомості Верховної Ради України.* 2018. № 16. Ст. 138.

[5] Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 р. *Відомості Верховної Ради України.* 2004. № 45. Ст. 500.

[6] Про відходи: Закон України від 05.03.1998 р. *Відомості Верховної Ради України.* 1998. № 36. Ст. 242.

лись такі провідні науковці, як В. І. Андрейцев, Н. О. Багай, А. П. Гетьман, А. К. Голіченков, Н. В. Ільків, Н. Р. Кобецька, Н. В. Кравець, М. В. Краснова, В. Л. Мунтян, К. О. Настечко, В. В. Петров, Ю. С. Шемшученко та інші. Однак питання екологізації законодавства про транспорт не були предметом самостійного дослідження.

Метою дослідження є аналіз законодавчих актів у сфері транспорту на предмет врахування базових принципів охорони НПС та забезпечення екологічної безпеки, а також визначення основних напрямів екологізації законодавства про транспорт.

Під «екологізацією законодавства» пропонується розуміти впровадження норм екологічного права в акти тих галузей законодавства, які регулюють управлінську, господарську, рекреаційну та іншу діяльність, що тією чи іншою мірою впливає на НПС[1]. Визначаючи ступінь екологізації законодавства про транспорт, доцільно звернутись до Закону України «Про охорону НПС», який визначає базові принципи охорони довкілля, а також Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року[2], яка є на сьогодні основним програмним документом, що вказує на першочергові екологічні проблеми, а також стратегічні цілі та завдання, які мають бути досягнені (далі – Стратегія 2030).

Метою державної екологічної політики, згідно із Стратегією 2030, є досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України. Серед основних засад державної екологічної політики: досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку; сприяння збалансованому (сталому) розвитку шляхом досягнення збалансованості складових розвитку (економічної, екологічної, соціальної); орієнтування на пріоритети збалансованого (сталого) розвитку; інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку та у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля; стимулювання державою вітчизняних суб'єктів господарювання, які здійснюють скорочення викидів парникових газів, зниження показників енерго- та ресурсоємності, модернізацію виробництва, спрямовану на зменшення негативного впливу на НПС.

Зазначені засади державної політики та загальні принципи охорони НПС, передбачені ст. 3 Закону «Про охорону НПС», мають бути враховані не лише в спеціальному екологічному законодавстві, а й інших нормативно-правових актах, що регулюють господарську діяльність, яка справляє шкідливий вплив на НПС, зокрема, транспортну галузь. Законодавство про транспорт складають чисельні нормативно-правові акти різної юридичної сили. В рамках цієї роботи проаналізовано, наскільки в законах, що регулюють діяльність залізничного та автомобільного транспорту, враховано вимоги екологічного законодавства щодо провадження такої діяльності.

Такий аналіз надав підстави говорити про наступне.

1. Згідно із Законом України «Про транспорт»[3], одним із завдань державного управління в галузі транспорту є охорона НПС від шкідливого впливу транспорту (ст. 3). Це завдання реалізується через встановлення вимог до транспортних засобів (ст. 10), обов'язків підприємств транспорту забезпечувати охорону НПС (ст. 12, ст. 16), встановлення відповідальності підприємств транспорту за шкоду, заподіяну НПС (ст. 13). Окрему увагу приділено загальним вимогам до використання земель транспорту, обов'язкам підприємств не допускати їхнього забруднення промисловими та іншими відходами, встановлювати охоронні зони. Відповідальність за утримання в належному стані цих земель законом покладено на керівників підприємств транспорту.

2. Менший ступінь екологізації встановлений Законом України «Про залізничний транспорт»[4]. Так, в ст.ст. 11, 22 Закон передбачає загальні вимоги щодо забезпечення екологічної безпеки лише для підприємств залізничного транспорту загального користування (при цьому

[1] Экологическое право России: словарь юридических терминов / А. К. Голиченков. М.: Городец. 2008. С. 366.

[2] Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. *Відомості Верховної Ради України.* 2019. № 16. Ст. 70.

[3] Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 р. *Відомості Верховної Ради України.* 1994. № 51. Ст. 446.

[4] Про залізничний транспорт: Закон України від 04.07.1996 р. *Відомості Верховної Ради України.* 1996. № 40. Ст. 183.

статті не передбачають жодних обов'язків для промислового залізничного транспорту); вимоги щодо рухомого складу, обладнання та інших технічних засобів, які постачаються залізничному транспорту, які повинні відповідати вимогам безпеки руху, схоронності вантажів, охорони праці, екологічної безпеки.

3. Більшого ступеня екологізації зазнав Закон України «Про автомобільний транспорт»[1]. Одним із завдань державного регулювання у сфері автомобільного транспорту вказано охорону довкілля від шкідливого впливу автомобільного транспорту, що свідчить про пріоритетність екобезпеки в цій підгалузі (ст. 15). Для виконання цього завдання Законом запроваджується сертифікація і стандартизація, які дозволяють захистити інтереси споживачів і держави у питаннях безпеки перевезень для життя, здоров'я людей та майна осіб, охорони довкілля (ст. 8). Такими, що відповідають принципам охорони НПС, є положення ст. 20 Закону, а саме: конструкція та технічний стан транспортних засобів мають забезпечувати відповідність нормам стосовно викидів забруднювальних речовин, парникових газів, електромагнітних завад, рівню шуму та інших чинників негативного впливу на людину та довкілля. Крім того, законодавством про автомобільний транспорт передбачено здійснення контролю технічного стану транспортних засобів, в тому числі щодо чинників, які негативно впливають на НПС (ст. 23), а також вимоги до автомобільного палива, мастильних матеріалів, які мають відповідати встановленим законодавством вимогам та технічним вимогам виробників транспортних засобів (ст. 24).

Виходячи з вищевказаного, основними напрямами екологізації зазначеного законодавства мають стати такі:

1. Врахування принципу обов'язковості оцінки впливу на довкілля (ОВД). Окремі види діяльності, що регулюються законодавством про транспорт, належать до тих, що підлягають ОВД, згідно із Законом України «Про ОВД»[2] (наприклад, будівництво залізничних вокзалів, залізничних колій і споруд, перевантажувальних терміналів та обладнання для перевантаження різних видів транспорту, а також терміналів для різних видів транспорту, автомобільних доріг загального користування, виробництво і ремонт залізничного рухомого складу та устаткування для інфраструктури залізничного транспорту та інші (ч.ч. 2–3 ст. 3)). Однак законодавство про транспорт не містить жодного посилання на таку обов'язкову умову здійснення цієї діяльності.

2. Врахування результатів стратегічної екологічної оцінки як одного з принципів охорони НПС має бути відбито в спеціальному законодавстві про транспорт, а також конкретизовано документи державного планування, які мають піддаватись такій оцінці на виконання Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»[3]. Жоден із законів, що досліджувався, не містить вимоги проведення СЕО щодо відповідних програм розвитку транспорту (наприклад, ст. 14 Закону «Про автомобільний транспорт).

3. Врахування принципу платності спеціального природокористування та обов'язковості додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів в процесі здійснення господарської діяльності. Законодавство про транспорт не передбачає положень щодо обов'язковості отримання дозволів на природокористування та забруднення НПС, зокрема, викиди в атмосферне повітря та водні об'єкти, а також стягнення відповідних платежів відповідно до Податкового кодексу України[4].

4. Врахування вимог екологічного законодавства щодо здійснення екологічного контролю за дотриманням підприємствами транспорту екологічних вимог. Законодавство про транспорт передбачає державний контроль за діяльністю суб'єктів господарювання, що здійснюють перевезення, лише Державною службою з безпеки на транспорті, до повноважень якої належить нагляд за дотриманням вимог щодо запобігання забруднення НПС автомобільним та за-

---

[1] Про автомобільний транспорт: Закон України від 05.04.2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 22. Ст. 105.

[2] Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 29. Ст. 315.

[3] Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20.03.2018 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 16. Ст. 138.

[4] Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13, № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.

лізничним транспортом. Компетенція цього органу не охоплює здійснення екологічного контролю, який передбачений екологічним законодавством.

5. Врахування в законодавстві про транспорт заходів щодо відвернення і зменшення забруднення атмосферного повітря викидами транспортних засобів, передбачених ст. 17 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»[1].

Лісова Т. В.,
доцент кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ В УМОВАХ ПОГІРШЕННЯ ЇХНЬОГО СТАНУ

За період проведення земельної реформи відбулося істотне загострення значної кількості проблем у сфері земельних відносин. Якісний стан земельного фонду постійно погіршується, що може мати катастрофічні наслідки як для навколишнього природного середовища, так і для здоров'я людини, розвитку національної економіки тощо.

В окремих районах осушення земель відбувається неконтрольоване зниження рівня ґрунтових вод, зменшення потужності органічної маси, а в районах зрошення – підтоплення і засолення ґрунтів, деградація чорноземів, що призвело до негативних екологічних наслідків у районах Полісся та на півдні України[2].

Деградація земель та опустелювання є одними з найбільш серйозних викликів для сталого розвитку країни, які спричиняють істотні проблеми екологічного і соціально-економічного характеру та становлять реальну загрозу національній безпеці. За даними різних спеціалізованих установ, площа деградованих і малопродуктивних земель становить від 10–12 до 14–15 млн га.

У сучасних умовах питання відновлення земель набувають особливої актуальності. Негативні процеси як природного, так і техногенного характеру впливають на стан земель сільськогосподарського, лісогосподарського та іншого призначення. Це потребує вжиття комплексу відповідних адекватних заходів відновлення земель, що повинно стосуватися не тільки якісного стану земель, а й інших параметрів, наприклад, відновлення порушених земель.

Відновлення земель включає різні правові аспекти. Так, залежно від мети відновлення доцільно виокремити відновлення з метою відновлення родючості земель сільськогосподарського призначення, продуктивності земель лісогосподарського призначення, відновлення з метою виконання землями інших функцій (йдеться про землі інших категорій).

Незважаючи на певні зусилля з боку державних інституцій, відбувається істотне погіршення якості земельних ресурсів протягом останніх років.

Видається необхідним надання забезпеченню відновлення земель системного характеру. Головним у правовідносинах у сфері відновлення земель є юридичний обов'язок, що знаходить свій прояв в активній поведінці зобов'язаної особи з метою забезпечення суб'єктивних прав інших суб'єктів правовідносин.

На часі – внесення змін до чинного законодавства, а також прийняття нових нормативно-правових актів у зазначеній сфері з метою належної реалізації відповідних заходів відновлення земель через обов'язки власників, користувачів земельних ділянок (обов'язок власників та користувачів земельних ділянок щодо відновлення стану порушених земель, відновлення їхнього якісного стану повинен стати законодавчо забезпеченим імперативом), а також через

[1] Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 50. Ст. 678.

[2] Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: Постанова Верховної Ради України від 05.03.1998 р. № 188/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України.* 1998. № 38. Ст. 248.

Наукове видання

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса

11–12 жовтня 2019 року

Редактор А. О. Цяпало
Технічний редактор О. К. Гомон

Піписано до друку 20.11.2019
Формат 60×84/8. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 29,53
Замовлення № 119, наклад 300 прим.

Віддруковано ТОВ «Віндрук»

ТОВ «Віндрук», 21020, м. Вінниця, вул. Арабея, 3
Свідоцтво: серія ДК № 4548 від 21.05.2013 р.